

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

AKCIONI PLAN
ZAPOŠLJAVANJA I RAZVOJA LJUDSKIH RESURSA
ZA 2018. GODINU

Podgorica, decembar 2017. godine

Rimski trg br. 46, PC Vektra 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 482-148; Fax: (+382) 20 234-227
www.minradiss.gov.me

Sadržaj:

Uvodne napomene.....	3
DIO I: Strateški, makroekonomski i analitički okvir za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu.....	4
1.1 Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020.....	4
1.2 Makroekonomska predviđanja i budžetska ograničenja kao osnov za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu.....	5
1.3. Analitički okvir (kretanja na tržištu rada)	
1.3.1. Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema indikatorima Monstata, kao šireg uvida u cjelinu kretanja i stanja tržišta.....	6
1.3.2. Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema podacima iz administrativnih izvora.....	8
DIO II: Realizacija ključnih mjera i aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2017. godinu	
2.1. Prioritet I: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti.....	12
2.2. Prioritet II: Efikasno funkcionisanje tržišta rada.....	15
2.3. Prioritet III: Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada.....	15
2.4. Prioritet IV: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva.....	16
2.5. Ocjena stanja i preporuke EK kada je u pitanju socijalna politika i politika zapošljavanja.....	19
2.6. Izazovi tržišta rada Crne Gore.....	19
DIO III: Pregled mjera i aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu.....	20
DIO IV. Finansijski okvir za realizaciju aktivnosti Akcionog plana.....	31

Uvodne napomene

Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 predstavlja strateški okvir za politiku zapošljavanja u Crnoj Gori, čije se sprovođenje zasniva na godišnjim akcionim planovima.

Godišnjim akcionim planovima se utvrđuju mjere i aktivnosti za ostvarivanje ciljeva u okviru prioriteta koji su postavljeni Strategijom. Ovaj process podrazumijeva poštovanje principa podjele nadležnosti između resornih institucija i njihovu koordinaciju.

Akcionni plan za narednu godinu slijedi, potvrđuje i dograđuje vrijednosti i ciljeve definisane Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020, nastojeći da dodatno naglasi neophodnost vođenja sveobuhvatne, multisektorski zasnovane politike zapošljavanja i potrebu intenziviranja primjene mjera i aktivnosti, kako bi se uspješnije djelovalo na veću aktivnost stanovništva, rast zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti.

DIO I: Strateški, makroekonomski i analitički okvir za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu

Strategija Evropa 2020 daje smjernice da se ekonomije zemalja usmjere ka pametnom, održivom i inkluzivnom rastu, koji će pratiti visoka stopa zaposlenosti, produktivnosti i socijalne inkluzije.

Smjernice za politike zapošljavanja EU daju okvir za sprovođenje potrebnih reformi u dijelu unapređenje ljudskih resursa potrebnih tržištu rada, koja se mogu prilagoditi društvenim promjenama i brzim promjenama tržišta rada, u svrhu ostvarivanja ciljeva pune zaposlenosti i socijalne uključenosti.

U tom smislu zaposlenost se mora sagledavati kao ključni cilj društvenog i ekonomskog razvoja, koji neposredno utiče na kvalitet života svih građana.

1.1 Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020

Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020, koja je usvojena krajem 2015. godine, predstavlja osnovni programski okvir za definisanje politike zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa.

Ista predstavlja sektorski doprinos otklanjanju prepreka privrednom rastu Crne Gore i direktan je nastavak strateškog okvira koji je postavljen Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2012-2015. godine. Ovo iz razloga što je postojeći strateški okvir zasnovan na međusektorskoj definiciji politike zapošljavanja, koja obuhvata mjere kako na strani ponude tako i na strani tražnje, razvojne ciljeve zapošljavanja i opšteg razvoja ljudskih resursa.

Novi pristup politici zapošljavanja podrazumijeva širi kontekst sagledavanja i sprovođenja strukturnih reformi, sektorskih politika, pojedinačnih mjera, sa ciljem uklanjanja prepreka i stvaranje uslova za ubrzani privredni rast, kao glavnog generatora rasta zaposlenosti.

Opšti cilj strategije je „Stvaranje optimalnih uslova za rast zaposlenosti i unapređenje ljudskih resursa u Crnoj Gori“ i za njegovu realizaciju definisana su četiri prioriteta:

- Prioritet I: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti,
- Prioritet II: Efikasno funkcionisanje tržišta rada,
- Prioritet III: Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada,
- Prioritet IV: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva.

Glavne oblasti unapređenja tržišta rada Crne Gore, a na osnovu kojih su postavljeni prioriteti Strategije jesu:

- unapređenje poslovnog okruženja, porast konkurentnosti i jačanje makroekonomske stabilnosti, ubrzanje privrednog rasta kao glavnog generatora rasta zaposlenosti, mjere aktivne politike zapošljavanja koje su usmjerene prema većoj efikasnosti tržišta rada, jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje (Prioritet I);
- promovisanje fleksibilnosti i smanjivanje rigidnosti zakonodavne zaštite zaposlenja, usaglašavanje sa evropskom regulativom politike zapošljavanja i socijalne politike, kao i

podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti kroz dobro odmjeran balans podsticaja, prevencija i sankcija (Prioritet II);

- rast produktivnosti i razvoj ljudskih resursa kroz unapređenje znanja, vještina i kompetencija u cilju povećanja mogućnosti zapošljavanja i povećanja konkurentnosti kroz formalno obrazovanje, neformalno učenje i osposobljavanje (Prioritet III).

- unapređenje socijalnih davanja i usluga socijalne i dječje zaštite, u cilju bolje pokrivenosti i aktivacije ranjivih grupa, integracije u obrazovanje i zapošljavanje lica sa invaliditetom, kao i na podsticanju uključivanja pripradnika ranjivih grupa na tržište rada (Prioritet IV)

Strategijom su utvrđeni i pokazatelji mjerenja uspjeha njene implementacije, prema kojima je, između ostalih, predviđeno da se, u četvorogodišnjem periodu, međunarodno uporediva stopa zaposlenosti (15-64) prema Anketi o radnoj snazi (MONSTAT), poveća sa 50,4% na 56%, stopa zaposlenosti žena (15-64) poveća sa 45,3% na 51%, stopa nezaposlenosti (15-64) smanji sa 18,2% na 14%, stopa nezaposlenosti mladih (15-24) smanji sa 35,8% na 29%, stopa registrovane nezaposlenosti prema podacima ZZZCG smanji sa 14,95% na 13,5%.

1.2 Makroekonomska predviđanja i budžetska ograničenja kao osnov za izradu Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu

Osnovni cilj ekonomske politike je povećanje zaposlenosti i životnog standarda svih građana Crne Gore. Da bi se stvorili uslovi za brži i ravnomjerniji rast i razvoj, uspostavljen je aktivan odnos i radi se na suštinskom rješavanju identifikovanih problema, odnosno smanjenju/eliminisanju ključnih prepreka i izazova sa kojima se suočava Crna Gora na makroekonomskom nivou, a koji se, prije svega, odnose na fiskalnu stabilnost i stabilnost finansijskog i, u tom okviru, posebno bankarskog sektora.

Prema projekcijama makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za period 2017-2020¹, ekonomska politika Crne Gore biće uslovljena nizom faktora, od kretanja na globalnom i regionalnom nivou, obaveza iz procesa pridruživanja EU, do potrebe stvaranje uslova za jačanje ekonomskog rasta i razvoja i, s tim u vezi, valorizacije značajnih prirodnih, privrednih i ljudskih potencijala.

Očekuje se da će realna stopa rasta BDP-a u 2018. godini dostići 3,0%, i da će crnogorska ekonomija početi postepeno približavanje potencijalnom BDP-u. Domaća tražnja će rasti po stopi od 3,0%. Najveći doprinos realnom rastu (2,2 i 1,6%) dolazi od potrošnje domaćinstava i bruto investicija, koje će porasti za 2,9 i 7%, respektivno. Doprinos neto izvoza će i dalje biti negativan, ali ne i veliki (-0,6% procentnih poena), uz nešto niži rast izvoza roba (visoka osnova u 2017) i očekivani rast prihoda od usluga koji će, prije svega, biti uslovljen rastom prihoda od turizma. Deficit tekućeg računa će stagnirati i zadržati nivo od 18,0% BDP-a. Prosječna godišnja stopa inflacije će se povećati na 2,6%, u skladu sa rastom cijena u eurozoni, rastom cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu i mogućem uticaju predviđenog povećanja stope poreza na dodatu vrijednost sa 19 na 21% i porasta akciza na duvan, alkohol i zaslađena pića. Uticaj bi bio jednokratni i vremenski ograničen na 2018. godinu.

Rast zaposlenosti će se nastaviti, ali po nižoj stopi (0,7%). Ovakva dinamika usloviće smanjenje stope nezaposlenosti na 16,7%, dok će u isto vrijeme povećati zarade za 1,7%.

¹ Ministarstvo finansija, novembar 2017. godine

U 2019. i 2020. godini rast BDP-a biće u rasponu od 2,7-2,6%, sa pozitivnim doprinosom od potrošnje i neznatnim negativnim doprinosom investicija (jedan od razloga je smanjenje kapitalnog budžeta zbog završetka dionice autoputa). Doprinos eksternog sektora će biti pozitivan (oko 1,1-1,6 procentnih poena), zbog stagnacije uvoza (uglavnom zbog nižih investicija) i pozitivnog doprinosa izvoza (turizam). Deficit tekućeg računa smanjiće se na 16,5 i 14,5%, uz pozitivne doprinose izvoza usluga. Inflacija će ostati u rasponu od 1,9 do 1,5% u 2019. i 2020. godini, što odražava opštu stabilnost cijena.

Rast zaposlenosti će biti pozitivan (0,4% i 0,3% respektivno), a zarade će se povećavati u skladu sa kretanjem produktivnosti rada. Rast zaposlenosti je u prethodnom periodu bio značajno generisan efektima tražnje (rast zaposlenosti u građevinarstvu i vezanim djelatnostima), pa se očekuje da će nakon perioda investicionog buma doći do pada zaposlenosti u ovom sektoru i povezanim sektorima. Ovaj pad će biti nadomješten značajnim rastom zaposlenosti generisanim efektima ponude, koji su vezani za funkcionisanje novih hotelskih kapaciteta, infrastrukture u energetske sektoru, multiplikativnim efektima izgrađene dionice autoputa i efektima ulaganja u sektor poljoprivrede.

1.3. Analitički okvir (kretanja na tržištu rada)

1.3.1. Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema indikatorima Monstata, kao šireg uvida u cjelinu kretanja i stanja tržišta

Tržište rada prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za drugi kvartal 2017. godine, bilježi pozitivne pomake, kod indikatora stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti.

Stopa aktivnosti (15+) iznosila je 54,8% i bilježi rast u odnosu na prvi kvartal 2017.g. kada je iznosila 53,9%, kao i blagi rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine (54,5%).

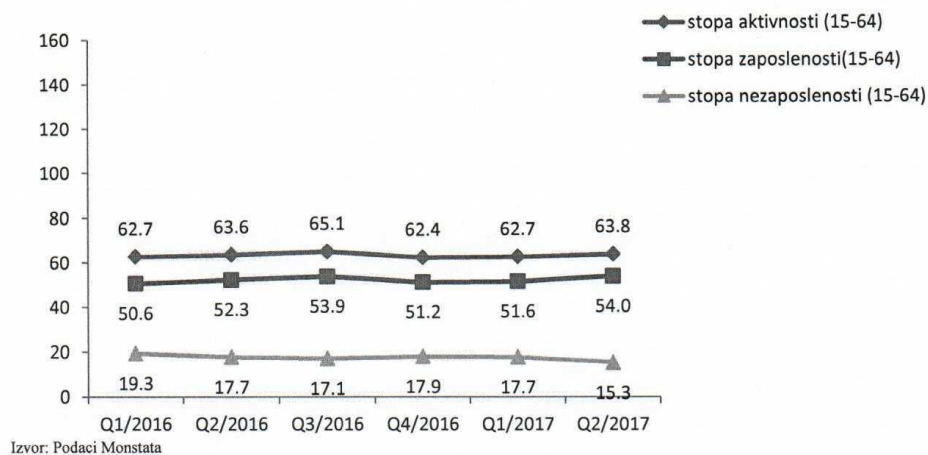
Stopa aktivnosti (15-64) iznosila je 63,8% i bilježi rast u odnosu na prvi kvartal 2017.g. kada je iznosila 62,7%, kao i blagi rast u odnosu na drugi kvartal prethodne godine (63,6%).

Stopa zaposlenosti (15+) iznosila je 46,5% i veća je za 1,9 p.p. u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 44,6%, odnosno 1,6 p.p. u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

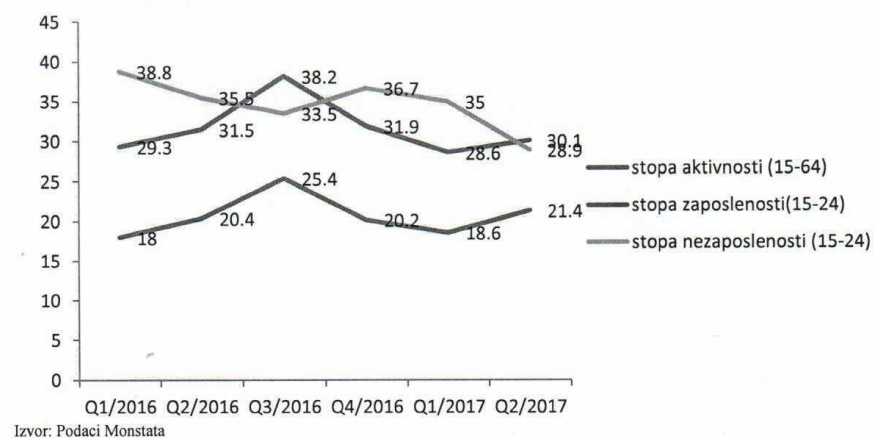
Stopa zaposlenosti (15-64) iznosila je 54,0% i veća je za 2,4 p.p. u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 51,6%, odnosno veća je za 1,7 p.p. u odnosu na drugi kvartal prethodne godine (52,3%).

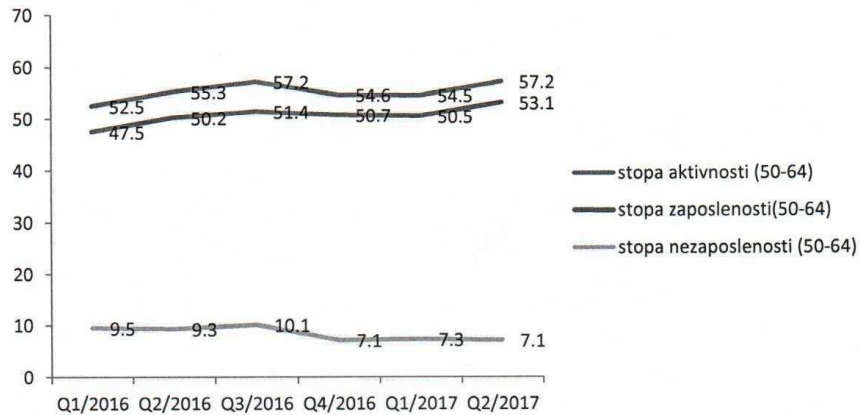
Stopa nezaposlenosti (15+) iznosila je 15,1% i niža je za 2,3 p.p. u odnosu na prvi kvartal (17,4%), odnosno za 2,4 p.p. u odnosu na isti kvartal prethodne godine kada je iznosila 17,5%.

Stopa nezaposlenosti (15-64) iznosila je 15,3% i niža je za 2,4 p.p. u odnosu na prvi kvartal (17,7%), odnosno za 2,4 p.p. u odnosu na drugi kvartal prethodne godine kada je iznosila 17,7%.

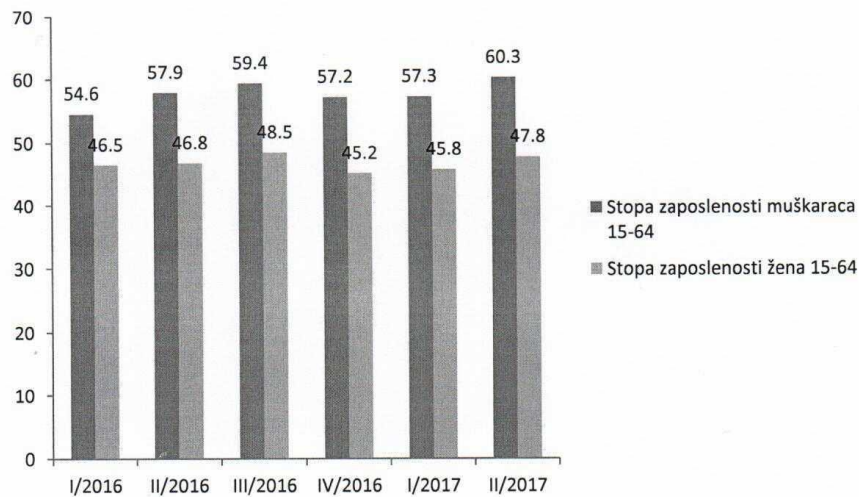
Blagi trend oporavka indikatora u II kvartalu u odnosu na I kvartal tekuće godine, zabilježen i kod **mladih 15-24 godine**, koji se ogleda u rastu stope aktivnosti na 30,1% (28,6%), stope zaposlenosti na 21,4% (18,6%) i padu stope nezaposlenosti na 28,9%(35,0%), kao i kod **populacije starijih 50-64** (57,2%:45,54,5%, 53,1%:50,5% i 7,1%:7,3%).

Izvor: Podaci Monstata

Sa aspekta rodne ravnopravnosti učešće i zaposlenost žena na tržištu rada prema podacima iz Ankete o radnoj snazi, i dalje je niže od učešća i zaposlenosti muškaraca.

Izvor: Podaci Monstata

1.3.2. Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema podacima iz administrativnih izvora

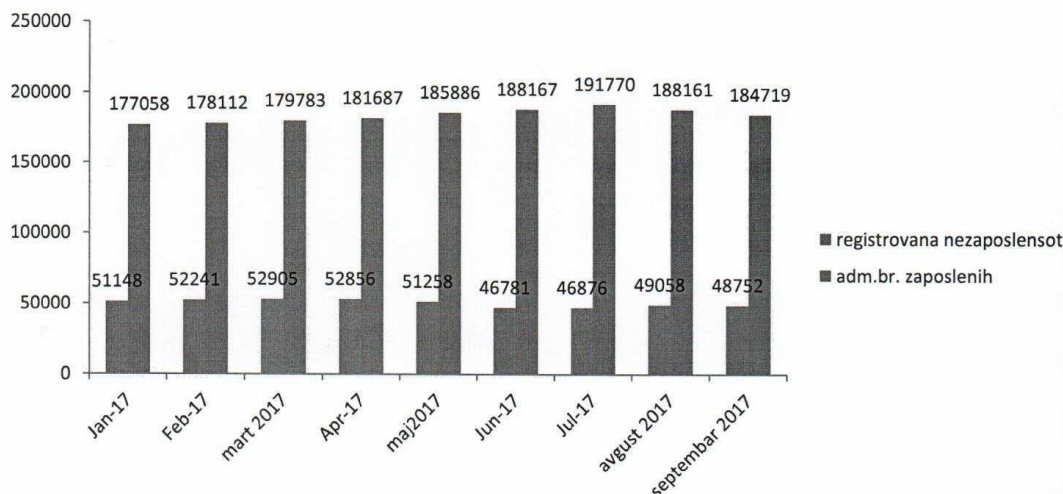
Prema administrativnim podacima Monstata, prosječan rast zaposlenosti, za devet mjeseci 2017. godine veći je za 3,4% u odnosu na isti period prethodne godine (177.835:183.927).

Rast zaposlenosti zabilježen je kod 15 sektora djelatnosti dok je samo kod četiri zabilježen pad zaposlenosti. Najveći rast zaposlenosti zabilježen je kod sektora djelatnosti: administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 17,1%, građevinarstvo 7,8%, usluge smještaja i ishrane 5,2%, te saobraćaj i skladištenje 4,9%.

Pad zaposlenosti zabilježen je kod poslovanje sa nekretninama za 5,6%, umjetnost, zabava i rekreacija 1,4%, poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo za 2,0%.

Na kraju septembra 2017. godine, prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, na evidenciji nezaposlenih nalazilo se 48.752 lica što je neznatno manje u odnosu na početak godine (49.487). Stopa registrovane nezaposlenosti iznosila je 21,01% dok je početkom godine iznosila 21,33%.

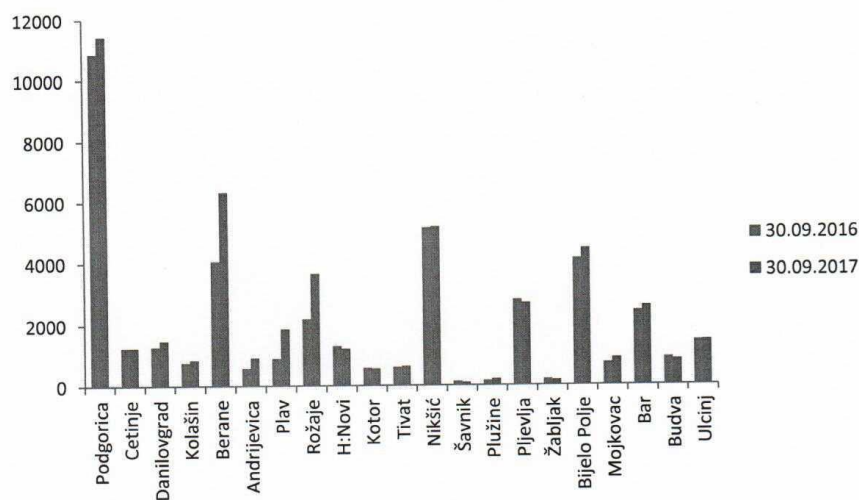
Izvor: Podaci Monstata I ZZZCG

Učešće žena u registrovanoj nezaposlenosti za devet mjeseci tekuće godine je poraslo sa 52,21% na 57,44%. Učešće nezaposlenih mladih do 25 godina u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti je smanjena sa 18,41% na 11,4%, dok je učešće starijih od 50 godina se povećao sa 22,11% na 29,62%. Kada je u pitanju dugoročna nezaposlenost, zaposlenje preko jedne godine traži 25.113 lica ili 51,51% od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 30.9.2016. godine 19.451 lice ili 45,78%), preko tri godine 8.384 lica ili 17,20% nezaposlenih (30.9.2016. godine 8.232 lica ili 19,37%), a preko 5 godina 5.322 ili 10,92% (30.9.2016. godine 5.358 ili 12,61%).

Posmatrano po područnim jedinicama Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, najviše nezaposlenih, na dan 30. septembar 2017. godine, imali su Područna jedinica Podgorica (sa biroima rada u Kolašinu, Danilovgradu i Cetinju) 15.013 ili 30,79% od ukupnog broja nezaposlenih (30.9.2016. godine 14.160 ili 33,33%) i Područna jedinica Berane (sa biroima rada u Andrijevići, Plavu i Rožajama) 12.759 lica ili 26,17% (30.9.2016. godine 7.721 lica ili 18,17%).

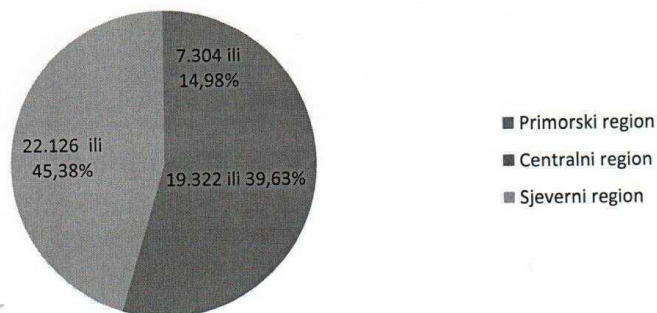

Najmanji broj nezaposlenih lica je na području Područne jedinice Herceg Novi (sa biroima rada u Kotoru i Tivtu) 2.406 ili 4,94% (30.9.2016. godine 2.485 ili 5,85%) i Područnoj jedinici Pljevlja (sa Biroom rada Žabljak) 2.851 lice ili 5,85% (30.9.2016. godine 3.006 lica ili 7,08%).

Izvor: Podaci ZZZCG

Broj registrovanih nezaposlenih lica posmatrano regionalno²

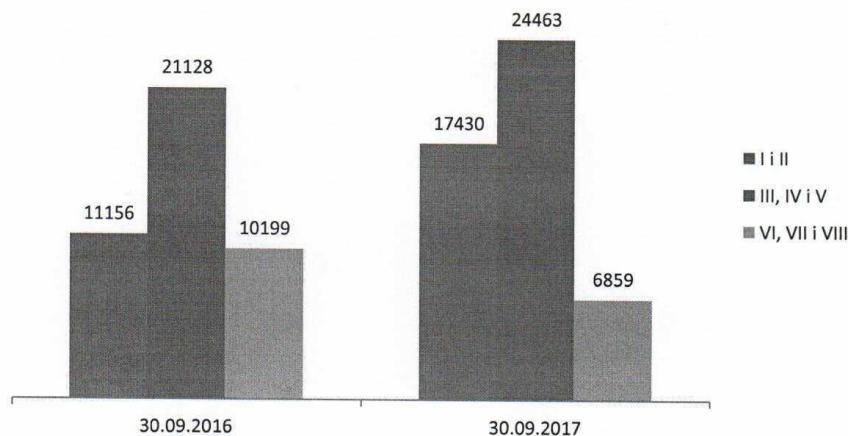
Izvor: Podaci ZZZCG

Kvalifikacija nivoa obrazovanja nezaposlenih lica: Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje se nalazi 17.430 lica ili 35,75% sa I i II kvalifikacijom nivoa obrazovanja (30.9.2016. godine

² Podjela u skladu sa Strategijom regionalnog razvoja

11.156 lica ili 26,26%). Nezaposlenih sa III, IV i V kvalifikacijom nivoa obrazovanja ima 24.463 ili 50,18% (30.9.2016. godine 21.128 ili 49,73%), a sa VI, VII i VIII kvalifikacijom nivoa obrazovanja ima 6.859 lica ili 14,07% (30.9.2016. godine 10.199 lica ili 24,01%).

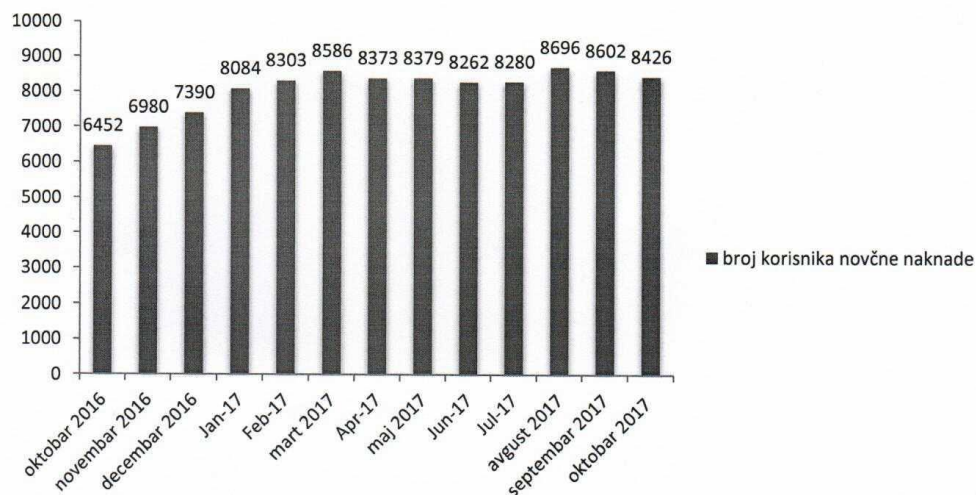

Izvor: Podaci ZZZCG

Za devet mjeseci 2017. godine na evidenciju Zavoda za zapošljavanje se prijavilo 32.960 lica, od čega je 19.482 žena ili 59,11%. Od navedenog broja, broj lica koja se prvi put prijavljuju je 4.757 ili 14,43%, dok se 28.203 lica ili 85,57% već prijavljivalo na evidenciju Zavoda. U odnosu na isti period 2016. godine prijavljeno je 404 lica manje ili 1,21% (za devet mjeseci 2016. godine – 33.364 novoprijavljenih).

Za devet mjeseci 2017. godine oglašeno je 24.055 slobodnih radnih mjesta kroz 11.958 prijava o slobodnim radnim mjestima. U odnosu na isti period 2016. godine, oglašeno je 2.610 oglasa manje ili 9,79% (za devet mjeseci 2016. godine oglašeno je 26.665 slobodnih radnih mjesta). Najviše oglašanih slobodnih radnih mjesta je u uslugama smještaja i ishrane (5.828 ili 24,22%), administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima (5.282 ili 21,95%) i trgovini na veliko i malo i opravci motornih vozila i motocikala (2.912 ili 12,10%).

Kad je u pitanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti – novčana naknada, na kraju oktobra 2017. godine ovo pravo je ostvarivalo 8.426 korisnika za koje namjene je bilo potrebno obezbijediti 870,6 hilj. €. Za 10 mjeseci tekuće godine za ove namjene je izdvojeno 8,7 mil. €. Prosječan broj korisnika novčane naknade u prethodnom periodu je bio 8.391 dok je u istom periodu prethodne godine prosječan broj korisnika bio 6.201. Prosječan broj korisnika je uvećan za oko 35%.

Izvor: Podaci ZZCG

DIO II: Realizacija ključnih mjera i aktivnosti Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih za 2017. godinu

2.1. Prioritet I: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti

U okviru **prvog cilja** –stimulisanje kreiranja zaposlenosti i podsticanja konkurentnosti unapređenjem poslovnog ambijenta, predviđeno je sprovođenje 9 mjera.

- ✓ U dijelu unapređenja biznis ambijenta, Crna Gora je u novom Izvještaju Svjetske banke o lakoći poslovanja (Doing Business) za period jun 2016 – jun 2017. godine, zauzela 42. mjesto na listi od 190 rangiranih zemalja i time, u poređenju sa prošlogodišnjim revidiranim Izvještajem, ostvarila napredak za 9 mjesta. Napredak ostvaren u sljedećim oblastima: „izdavanja građevinskih dozvola”, „registracija nepokretnosti” i „rješavanje problema insolventnosti”.
- ✓ U dijelu realizacije programa državne pomoći kroz Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori, realizovan je jedan Javni poziv za učešće u Programu čiji je opredijeljeni budžet iznosio 100.000 €. Podrška je realizovana za 7 klastera u ukupnom iznosu oko 98.000 €, a realizacija projekata je u toku. Kroz realizaciju programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, takođe u okviru jednog Javnog poziva, odobrene su 42 subvencije oko 70.000 €, koliko iznosi i budžet Programa za 2017. godinu. Realizacija u toku.

- ✓ Kroz Uredbu o podsticanju direktnih stranih investicija realizuju se obaveze ugovorene tokom 2016. godine u iznosu od 7,2 mil.€, od čega je u 2016. godini investirano 3,2 mil.€, a u 2017. godini 3,8 mil.€. Takođe, ugovorenim obavezama predviđeno je otvaranje ukupno 253 nova radna mjesta na neodređeno vrijeme u naredne tri godine, od kojih su 64 otvorena i popunjena u 2016. godini, a 136 u 2017. godini.
- ✓ Za podsticaj razvoja biznis zona, donešena je Uredba o izmjeni uredbe o biznis zonama, radi usklađivanja lokalnih propisa sa odredbama uredbe.
- ✓ Kada su upitanju aktivnosti na unapređenje rada inspekcije rada sa ciljem efikasnije zaštite prava radnika i sprečavanja neprijavljenog rada, Inspekcija rada za oblast radnih odnosa i zapošljavanja u kontinuitetu sprovodi redovne kontrole i kontrole po inicijativama građana. Najčešće nepravilnosti se odnose na: rad bez ugovora o radu i prijave na obavezno osiguranje (kako crnogorskih državljana, tako i stranaca), bez dozvole za privremeni boravak i rad stranca ili prijave rada stranca, neredovnost isplate zarada i uplate doprinosa. Ipak može se konstatovati da je vidljivo značajno poboljšanje u smislu većeg poštovanja zakonskih obaveza od strane poslodavaca. Neposredni efekti mjera Inspekcije rada na suzbijanju sive ekonomije, odnosno rada „na crno“ tokom devet mjeseci 2017. godine su povećanje broja zakonito zaposlenih lica po nalogu inspektora rada (549, od kojih su 168 stranci i 481 crnogorski državljan), što za posljedicu ima i priliv budžetskih sredstava po osnovu uplate doprinosa za obavezno socijalno osiguranje.
- ✓ U dijelu aktivnosti upoznavanja privrednih subjekata sa temama relevantnim za njihovo poslovanje, Unija poslodavaca CG organizovala je okrugle stolove sa različitim temama gdje je učešće uzelo oko 400 predstavnika članova UPCG.

U okviru **drugog** cilja povećanje efikasosti mjera aktivne politike zapošljavanje sa posebnim naglaskom na uključivanje na tržištu rada mladih, žena i dugoročno nezaposlenih lica, predviđeno je 14 mjera.

- ✓ Kada je u pitanju jačanje mjera aktivne politike zapošljavanje, kroz Projekat Efikasne i inkluzivne mjere politike zapošljavanje koji se sprovodio u okviru Operativnog programa razvoja ljudskih resursa 2012-2013, realizovno je 10 projekata (jedan ugovor o uslugama i devet ugovora o grantu) ukupne vrijednosti 2,2 mil €.Rezultati projekta se ogledaju :
 - 230+ zaposlenih iz svih područnih jedinica ZZZCG i MRSS unaprijedilo znanja kroz 12 modula obuka (aktivne mjere tržišta rada, rad sa poslodavcima, psihosocijalna rehabilitacija, radno zakonodavstvo, socijalna ekonomija na lokalnom nivou, pripremu projekata za aktivne mjere na tržištu rada u skladu sa pravilima EU),
 - 280 mladih lica prošlo 3-mjesečnu obuku za zanimanje računovodstveni tehničar, od čega je 146 mladih položilo finalni ispit i dobilo sertifikat, od čega se na kraju zaposlilo 48,
 - 47 nezaposlenih žena i 18 nezaposlenih mladih prošlo 6-mjesečno stažiranje kod 53 odabrana poslodavca sa fokusom na sjeveroistočni region Crne Gore,
 - 40 nezaposlenih lica prošlo radionice o samozapošljavanju, od čega je 10 nezaposlenih lica dobilo podršku putem mentorstva za početak i upravljanje sopstvenim biznisom, od kojih je 5 lica registrovalo svoje vlastite biznise,

- 51 nezaposlena žena i mlado lice prošlo obuke iz oblasti: Društveno preduzetništvo, Pisanje biznis planova, Marketinške vještine, Internet marketing i Upravljanje u društvenim preduzećima,
- 25 nezaposlenih žena (u području Opštine Rožaje) prošle 3 obuke za komunikaciju i liderstvo, pokretanje i razvoj preduzetništva i kompjutersko opismenjavanje (ECDL), na principima cjelozivotnog učenja i 400 sati mentorstva za žene u biznisu i žene koje žele da pokrenu biznis, na području Opštine Rožaje. Pružena podrška za otvaranje biznisa za dvije žene i za razvoj biznisa za četiri žene,
- 26 dugotrajno nezaposlenih žena obučeno za dekupaž tehniku, izradu nakita od perli, finansijsko poslovanje, poslovna komunikacija, marketing, pripreme za zapošljavanje ... kroz 7-mjesečnu radnu praksu,
- 61 mlado lice (nezaposleni visokoškolac) prošlo 8 obuka i završilo 3-mjesečnu praksu u 23 institucije javne administracije, 17 u NVO sektoru, 9 u medijima i 12 u privatnom sektoru, od čega se 10 zaposlilo,
- 100 nezaposlenih lica prošlo obuke iz oblasti marketinga, PR-a, preduzetničkih vještina i otpočinjanja biznisa, od čega je 15 završilo 3-mjesečnu praksu kod odabranih poslodavaca.

Urađena je Analiza djelotvornosti aktivnih mjera tržišta rada u Crnoj Gori, koja predstavlja jedan od ključnih rezultata projekta, a nalazi i preporuke će poslužiti kao pomoć daljem razvoju oblasti zapošljavanja u Crnoj Gori. Pored ovog dokumenta urađena je i Analiza ponude i tražnje na tržištu rada Crne Gore, Analiza usluga koje pruža Zavod za zapošljavanje Crne Gore, pripremljen Priručnik za monitoring i evaluacija aktivnih mjera tržišta rada i Metodologija/alati za predviđanje kretanja na tržištu rada.

- ✓ Mjere koje se odnose na sprovođenje aktivne politike zapošljavanja Zavod za zapošljavanje Crne Gore ih je implementirao u skladu sa raspoloživim sredstvima.
U javne radove za deset mjeseci uključeno je 1.066 nezaposleno lice;
U programe obrazovanja i osposobljavanja uključeno je 702 lica;
Projekat "Stop sivoj ekonomiji" uključeno 145 lica sa visokim stečenim obrazovanjem;
U mjere profesionalne rehabilitacije uključeno 81 lice.
- ✓ Dodatno kroz Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem uključeno 3.284 lica.
- ✓ Tokom 2017. godine primjenjivala se Uredba o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica kojom je za devet mjeseci 2017. godine bilo zaposleno na određeno vrijeme 4.168 lica (broj obuhvata i lica koja su se zapošljavala kod dva ili više poslodavaca).
- ✓ Kad je u pitanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti – novčana naknada, na kraju septembra 2017. godine ovo pravo je ostvarivalo 8.426 korisnika što je u odnosu na isti mjesec prethodne godine više 36,5%. Prosječan broj korisnika novčane naknade u prethodnom periodu je bio 8.391 dok je u istom periodu prethodne godine prosječan broj korisnika bio 6.201.
- ✓ U dijelu jačanje saradnje sa centrima za socijalni rad, u dijelu aktivacije radno sposobnih korisnika, u okviru projekta „Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad“, saradnja i integrisan pristup rada obje institucije je regulisan potpisivanjem Sporazuma s ciljem da se korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice omogući da uz podršku službi rješavaju probleme, da se osnaže i razviju sposobnosti za aktivno prevazilaženje nepovoljne socijalne situacije, bolju uključenost na tržište rada i/ili veću socijalnu uključenost u društvo. Osnova novih/poboljšanih metoda rada u

okviru projekta je da je stranka centar usluge, a da je zajednička procjena njihovih potreba i identifikovanje usluga koje su im potrebne na prvom mjestu, a ne obrnuto. Potreba za ovakvim načinom rada propisana je Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti koji naglašava da su Centar za socijalni rad i Zavod za zapošljavanje dužni da međusobno sarađuju u sprovođenju mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja.

- ✓ Kada je u pitanju aktivnost Unije poslodavaca u dijelu organizovanja radionica za mlade, u okviru Projekta "Mladi su budućnost Crne Gore", realizovani su intenzivni treninzi iz oblasti marketinga, PR i prodaje (14 radionica na različite teme). Oko 100 mladih, nezaposlenih i žena je prošlo obuku.

U okviru **trećeg** cilja: obezbjeđivanje veće zaposlenosti u nerazvijenim područjima Crne Gore, predviđeno je 4 aktivnosti.

- ✓ Kroz podsticanje razvoja preduzetništva putem kreditiranja, pod uslovima povoljnijim od tržišnih, ideja koje sadrže novo zapošljavanje sa akcentom na manje razvijena područja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore odobrio je 40 kredita u vrijednosti 230.000€, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 46 novih radnih mjesta. Dodatno, u septembru 2017. godine raspisan je i javni poziv za program "Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje CG. Obuka je započeta 15. oktobra 2017. godine.
- ✓ Takođe Unija poslodavaca CG u period od marta do septembra u okviru projekta Jačanje ženskog preduzetništva realizovala je 400 mentorskih sesija za žene, potencijalne preduzetnice. Oko 40 žena je koristilo usluge mentora.

2.2. Prioritet II: Efikasno funkcionisanje tržišta rada

U okviru **prvog** cilja koji se odnosi na usaglašavanje sa evropskom regulativom politike zapošljavanja i socijalne politike, tokom 2017. godine, predviđeno je 7 aktivnosti.

- ✓ Intenzivno se radilo na pripremi teksta nacrta novog Zakona o radu, Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Takođe i na izradi novog teksta Zakona o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija, kao i tekst Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu koji su proslijeđeni Evropskoj komisiji na mišljenje.
- ✓ Udijelu daljeg razvoja mreže EURES, organizovan je Sajan mogućnosti legalnih radnih migracija građana Crne Gore u SR Njemačku. Takođe, potpisan je Memorandum o saradnji sa agencijom za zapošljavanje iz SR Njemačke o saradnji pri regrutovanju radnika iz Crne Gore. Zapošljen je još jedan EURES savjetodavac.

U okviru **drugog** cilja promovisanje fleksigurnosti i smanjenje rigidnosti zakonodavne zaštite zaposlenja, predviđene su 4 mjere koje su se provodile kroz dalji razvoj uvođenja agencija za ustupanje zaposlenih i agencija za posredovanje pri zapošljavanju.

- ✓ Za devet mjeseci registrovane su tri agencije za ustupanje zaposlenih i ukupan broj ovih agencija je 23. Kada su u pitanju agencije za posredovanje pri zapošljavanju nije bilo osnivanja novih, a ukupan broj ovih agencija je 6.

U okviru **trećeg** cilja: Podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti nastavljene su aktivnosti inspekcije rada koje su opisane u okviru prvog cilja.

2.3. Prioritet III: Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada

U okviru **prvog** cilja: promovisanje pristupa i učešća odraslih u cjeloživotnom učenju definisano je 8 mjera.

- ✓ Ministarstvo prosvjete i Centar za stručno obrazovanje su u periodu 16-23. oktobar 2017. godine organizovali XVI dane učenja i obrazovanja odraslih „Ljudski resursi – ključ privrednog i društvenog razvoja“. U organizaciji Ministarstva prosvjete realizovane su radionice sa ciljem upoznavanja studenata i nastavnika sa dokumentima Europass (Europass CV, Europass Jezički pasoš, Europass mobilnost i Europass Dodatak Diplomi/Sertifikatu). Radionice su održane za studente Fakulteta za poslovnu ekonomiju iz Bara i Univerziteta Mediteran. U okviru seminara „Vještine vođenja karijere u srednjim stručnim školama“ koji se održao u Elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“ u Podgorici, članovima školskih timova za karijernu orijentaciju predstavljeno je pet dokumenata u okviru Europass inicijative i prezentovala nacionalni websajt kao i CEDEFOP-ov Europass websajt u okviru kojeg zainteresovani mogu naći sve Europass formulare i informacije. Učesnici su takode, sami ili u grupama, popunjavali pojedine dokumente.
- ✓ U dijelu unapređenje procedura priznavanja neformalnog i informalnog učenja izmjenama i dopunama Zakona o obrazovanju odraslih unaprijeđene su odredbe koje se odnose na andragoško osposobljavanje kadra koji radi u obrazovanju odraslih.
- ✓ Kada je u pitanju širenje mreže organizatora obrazovanja odraslih koji posjeduju licence za realizaciju programa u ovom trenutku je ukupno licencirano 102 organizatora obrazovanja odraslih.
- ✓ Pобољшanje obrazovne ponude za različite ciljne grupe realizovalo se kroz pripremu 10 modularizovanih programa.
- ✓ Kada je u pitanju dalja promocija stručnog obrazovanja orijentisanog prema potrebama tržišta rada organizovan je Sajam stručnog obrazovanja za učenike, roditelje, škole i donosiocе odluka. Na manifestaciji Fabrika znanja promovisane su IT profesije i dizajn proizvoda, gdje je prisustvovalo oko 1000 učenika.

U okviru **drugog** cilja koji se odnosi na unapređenje kvaliteta na svim nivoima i usaglašavanja sa potrebama tržišta rada predviđeno je osam mjera.

- ✓ Uz podršku IPA Komponenta IV kroz Projekat Modernizacija obrazovanih programa i obuka nastavnika organizovano je 6 sesija obuke u ukupnom trajanju od 10 dana za 85 učesnika za sektorske komisije iz oblasti građevine, usluga, turizma, ekonomije i elektrotehnike. Urađeno je uputstvo za analizu administrativnih evidencija za profile sektora.
- ✓ Urađena je Analiza postojećih i potreba za novim kvalifikacijama i u skladu sa tim pripremljena obrazovna ponuda za školsku 2017/2018. godinu. Urađeno je 29 standarda zanimanja i 26 standarda kvalifikacija. Urađeno je 10 ispita za sticanje stručnih kvalifikacija. Urađeno 10 modularizovanih obrazovnih programa.
- ✓ Preduzetništvo je kao predmet sastavni dio svih obrazovnih programa u četvorogodišnjem trajanju. Kod programa u trogodišnjem trajanju preduzetništvo se realizuje kao međupredmetna oblast i kroz slobodne aktivnosti.

- ✓ Donijeto je osam javno važećih programa obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije za određena zanimanja, 31 standard zanimanje i okončano 38 postupaka za priznavanje inostranih sertifikata.

2.4. Prioritet IV: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva

U okviru **prvog** cilja Unapređenje socijalne inkluzije i sistema socijalne zaštite, u cilju bolje pokrivenosti i aktivacije ranjivih grupa definisano je 5 mjera.

- ✓ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl.list CG“, br. 1/17) je donijet 29. XII 2016. Ovim zakonom je propisano da se naknada po osnovu rođenja troje ili više djece, za ženu koja rodi troje djece i ostvari najmanje 25 godina radnog staža, odnosno žena koja rodi četvoro ili više djece i ostvari najmanje 15 godina radnog staža utvrđuje u visini od 264,00 € mjesečno, odnosno za ženu koja rodi troje ili više djece, a koja se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje najmanje 15 godina u visini od 144,00 € mjesečno, kao i način usklađivanja naknada. Navedenim zakonom odložena je primjena odredbe Zakona koja se odnosi na pravo na dodatak za djecu, odnosno propisano je da će se primjenjivati od 1. VII 2017. godine.
- ✓ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG“, br. 42/17) je donijet 30. VI 2017, a stupio je na snagu 1. VII 2017, kako bi se oblast socijalne i dječje zaštite dodatno unaprijedila. Jedan od razloga za donošenje ovog zakona je i izvršenje Odluke Ustavnog suda Crne Gore od 19. IV 2017, u predviđenom roku, kojom su ukinute odredbe ovog zakona koje se odnose na naknade po osnovu rođenja troje ili više djece. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list CG“, br. 50/17) je donijet 31. VII 2017. u cilju efikasnijeg inspekcijuskog nadzora i primjene kaznene politike za prekršaj za pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu.
- ✓ Kroz projekat „Nastavak reforme sistema socijalne i dječje zaštite“ koji sprovodi MRSS uz tehničku pomoć UNDP realizuju se sljedeće aktivnosti: Podržana je usluga „Pomoć u kući za stare“ do kraja 2017. godine u 16 opština Crne Gore (sjeverni i centralni region) kroz angažman 120 geronto-domaćica za oko 1.200 korisnika.
- ✓ Podržana je usluga „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici“ do kraja 2017. koju realizuje NVO „SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja“ Nikšić. Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici“ je potpuno besplatna za klijente, dostupna 24/7, 365 dana u godini.
- ✓ Podržana je usluga „Porodični saradnik“ u periodu april – decembar 2017, koja ima cilj da se u saradnji sa MRSS i Centrima za socijalni rad izgrade resursi koji će omogućiti biološkim porodicama da razviju svoje snage kako bi djeca, posebno ona mlađa od 3 godine, odrastala u prirodnoj sredini, u svojoj porodici. Pružalac usluge je NVO „Porodični centar“ Kotor.
- ✓ Kroz projekat „Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori“ koji sprovodi MRSS uz tehničku pomoć UNDP-a realizuju se sljedeće aktivnosti: izgradnja višenamjenskog objekta u opštini Gusinje, izgradnja višenamjenskog objekta u opštini Petnjica, rekonstrukcija objekta Prihvatilišta za stare u Risnu, rekonstrukcija objekta Dnevnog centra za odrasle sa smetnjama u razvoju u opštini Nikšić.

U okviru **drugog** cilja: Integracija u obrazovanju i zapošljavanje lica sa invaliditetom definisano je 6 mjera:

- ✓ Profesionalna rehabilitacija je proces koji se realizuje sa ciljem osposobljavanja pojedinca za socijalnu i radnu integraciju. Obuhvata mjere i aktivnosti koje omogućavaju da se lica sa invaliditetom i ostala teže zapošljiva lica, kao ciljna grupa, na odgovarajući način pripreme za tržište rada, osposobe za rad, zadrže zaposlenje, u njemu napreduju ili promijene profesionalnu karijeru. Čitav proces rehabilitacije usmjeren je na aktiviranje, podsticanje i razvijanje pozitivnih osobina, sposobnosti, spretnosti i interesa pojedinca. Tokom devet mjeseci tekuće godine, mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije su se sprovodile u Podgorici, Pljevljima, Tivtu, Baru i Bijelom Polju.

U mjere profesionalne rehabilitacije uključeno je 81 lice (79 lica sa invaliditetom i dva teže zapošljiva lica, kod dva izvođača - Pamark – 47 lica, ZOPT – 34 lica). Od ukupnog broja uključenih, 39 je žena (38 žena sa invaliditetom i jedna teže zapošljiva) (50%).

Broj uključenih lica po opštinama:

- Podgorica - 22 lica sa invaliditetom (11 žena ili 50%) i dva teže zapošljiva lica (jedna žena);
 - Pljevlja - 15 lica sa invaliditetom (osam žena ili 53,33%);
 - Tivat - osam lica sa invaliditetom (četiri žene ili 50%);
 - Bar - 13 lica sa invaliditetom (sedam žena ili 53,84%);
 - Bijelo Polje – 20 lica sa invaliditetom (osam žena ili 40%);
 - Berane – jedno lice sa invaliditetom.
- ✓ Raspisana su dva javna poziva za projekte zapošljavanje lica sa invaliditetom i finansirane grant šeme po javnom pozivu raspisanom krajem 2016. godine. U okviru ove tri grant šeme odobrena je realizacija 86 projekata, kroz koje je uključeno preko 600 lica sa invaliditetom.
 - ✓ 200 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju zarade za 320 zaposlenih lica.
 - ✓ 35 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju – učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta u radu za 51 zaposleno lice sa invaliditetom.
 - ✓ 12 poslodavaca ostvarilo pravo na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za 11 lica sa invaliditetom.

U okviru **trećeg** cilja: Uključivanje društveno ranjivih grupa na tržište rada predviđene su mjere:

- ✓ U periodu 01.01.2017 – 30.09.2017. godine u programe aktivne politike zapošljavanja uključena su 83 pripadnika populacije Roma i Egipćana. Od ukupnog broja uključenih, 38 je žena (45,78%).
- ✓ U martu 2017. godine usvojen je program obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije “Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana”, od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje. Navedeno znači da je to zanimanje postalo dio sistema neformalnog obrazovanja. Zavod za zapošljavanje je dodijelio šifru za stručnu kvalifikaciju “Saradnik/ca u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja”, što znači da se u evidenciji Zavoda može prijaviti lice sa stečenom stručnom kvalifikacijom, koja će biti upisana u njegov karton.

2.5. Ocjena stanja i preporuke EK kada je u pitanju Socijalna politika i politika zapošljavanja

Crna Gora je na XII Međuvladinoj konferenciji u Briselu 13. XII 2016. otvorila pregovore za poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje. Kao uslov za otvaranje Poglavlja 19, Evropska komisija je postavila početno mjerilo koje je podrazumijevalo izradu Akcionog plana za postepeno usklađivanje zakonodavstva i izgradnju neophodnih kapaciteta za implementaciju i sprovođenje evropske pravne tekovine (AP19).

Akcionni plan za Poglavlje 19 usvojen je na sjednici Vlade u martu 2015. godine, nakon čega se pristupilo njegovom sprovođenju i izradi Pregovaračke pozicije. Vremenski period na koji se Akcionni plan odnosi je od 2015. do kraja 2018. godine. Poglavlje 19 podijeljeno je na 8 potpoglavlja: Radno pravo, Zaštita i zdravlje na radu, Socijalni dijalog, Politika zapošljavanja, Evropski socijalni fond, Socijalna inkluzija, Socijalna zaštita, Zaštita od diskriminacije i jednake mogućnosti.

U tom smislu dodatno treba raditi na izmjeni radnog zakonodavstva i zakonodavstva koji se odnosi na zdravlje i zaštitu na radu te u kontinuitetu jačati sistem inspekcije rada. Dodatno treba osnažiti administrativne kapacitete u cilju obezbjeđivanja djelotvornog sprovođenja zakonodavstva i politike u oblastima zapošljavanja i socijalne politike, jačati zakonodavstvo sa aspekta antidiskriminacije i ravnopravnosti između žena i muškaraca u zapošljavanju i socijalnoj politici.

Nadalje, zaključci sa ministarskog sastanka u Briselu povodom ocjene Programa ekonomskih reformi Crne Gore 2017-2019, preporučuju Crnoj Gori da je za poboljšanje funkcionisanja tržišta rada potrebno **Izvršiti reformu Zakona o socijalnoj zaštiti kako bi se osigurala isplativost, bolja namjena pomoći i smanjenje demotivacije žena za rad. Izvrši pregled aktivnih politika tržišta rada sa ciljem poboljšanja njihovog obuhvata i usmjeravanja na dugoročno nezaposlene, žene i mlade. Poboljša proces prelaska iz škole na posao preko učenja na radnom mjestu i promovisanja poziva na stručno obrazovanje**

2.6. Izazovi tržišta rada Crne Gore i dalje ostaju:

- Niska stopa aktivnosti radne snage i visoka stopa nezaposlenosti;
- Nedovoljna uključenost mladih, žena i drugih osjetljivih grupa na tržište rada;
- Regionalne razlike u zaposlenosti i nezaposlenosti;
- Visok nivo neformalne zaposlenosti;
- Nedovoljna usklađenost ponude i tražnje;
- Nisko učešće građana u programima cjeloživotnog učenja;
- Nedovoljna povezanost mjera aktivacije i socijalne pomoći;
- Nizak nivo uključivanja lica sa invaliditetom i ranjivih grupa na tržište rada.

DIO III: Akcioni plan zapošljavanja za 2018. godinu - pregled mjera i aktivnosti

Imajući u vidu novi pristup politike zapošljavanja, koji podrazumijeva širi kontekst sagledavanja i sprovođenja strukturnih reformi, sektorskih politika, pojedinačnih mjera, sa ciljem uklanjanja prepreka i stvaranja uslova za ubrzani privredni rast kao glavnog generatora rasta, te smjernice EK u smislu:

- stvaranja uslova za veću fleksibilnost na tržištu rada;
- unapređenja sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja i njihovog obuhvata i usmjeravanja na dugoročno nezaposlene, žene i mlade;
- sprovođenja reforme socijalne zaštite kako bi se osigurala isplativost, bolje namjena pomoći i smanjenje demotivacije žena za rad;
- poboljšanja procesa prelaska iz škole na posao preko učenja na radnom mjestu i promovisanja poziva na stručno obrazovanje;

nacrtom Budžeta Crne Gore za 2018. godinu se pruža znatno veća podrška podsticajima za zapošljavanja, kroz proširenje mjera i visine sredstava namijenjenih aktivnoj politici zapošljavanja i razvoju preduzetništva, sprovođenjem programa podrške ministarstava ekonomije, poljoprivrede i turizma u saradnji sa IRF – om.

Slijedeći opšti cilj Nacionalne strategije zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 - **stvaranje optimalnih uslova za rast zaposlenosti i unapređenje ljudskih resursa u Crnoj Gori** – tokom 2018. godine planirane su mjere i aktivnosti u okviru četiri definisana prioriteta:

PRIORITET 1: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti

Cilj 1. Stimulisanje kreiranja zaposlenosti i podsticanje konkurentnosti unapređenjem poslovnog okruženja

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
1.1.1.	Dalje unapređenje biznis ambijenta	Izveštaj o lakoći poslovanja - Doing business	Sve institucije
1.1.2.	Podsticaj razvoja biznis zona kroz usklađivanje lokalnih propisa sa odredbama Uredbe o biznis zonama – nadležnost jedinica lokalne samouprave koje su donijele Odluke o osnivanju biznis zona od lokalnog značaja prije donošenja podzakonskog akta	Broj Odluka o osnivanju biznis zona od lokalnog značaja koje su usklađene sa odredbama podzakonskog akta i proglašene otvorenim za ulaganja	ME/UNDP
1.1.3.	Nastavak podsticanja direktnih investicija kroz realizaciju Uredbe o podsticanju direktnih investicija	Vrijednost investicija predviđenih kroz investicione projekte i broj zaposlenih lica na neodređeno vrijeme na realizaciji investicionih projekata	ME/SRP
1.1.4.	Unapređenje rada inspekcije rada sa ciljem efikasnije zaštite prava radnika i sprečavanja neprijavljenog rada	Broj inspeksijskih nadzora	UIP /Inspekcija

		Broj izrečenih mjera Broj sprovedenih programa edukacije	rada
1.1.5.	Nastavak organizovanje okruglih stolova na različite teme relevantne za poslovanje privrednih subjekata	Održano 20 okruglih stolova sa učešćem oko 300 predstavnika članova UPCG	UPCG

Cilj 2. Povećanje efikasnosti mjera aktivne politike zapošljavanja sa posebnim naglaskom na uključivanje na tržište rada mladih, žena i dugoročno nezaposlenih lica

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
1.2.1.	Realizacija mjera iz Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu politiku 2015-2017	Priprema i finalizacija dokumentacije za pokretanje tendera i projekata	MRSS
1.2.2.	Realizacija Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem	Broj uključenih lica u Program	MP
1.2.3.	Realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica	Broj lica uključenih u programe kao % ukupnog broja nezaposlenih na uporedni period	ZZZCG
1.2.4.	Realizacija programa stvaranja privremenih netržišnih poslova od javnog interesa za prioritarno, dugoročno nezaposlena lica	Promjena broja dugoročno nezaposlenih lica kao % ukupnog broja učesnika programa u odnosu na	ZZZCG

		uporedni period	
1.2.5.	Realizacija programa osposobljavanja za rad kod poslodavca, osposobljavanja za samostalan rad i drugih programa za povećanje zaposlenosti i zapošljivosti lica u nepovoljnom položaju na tržištu rada	Promjena broja lica koja su uključena u programe za povećanje zapošljivosti i zaposlenosti u odnosu na broj uključenih lica u iste programe u odnosu na uporedni period	ZZZCG
1.2.6.	Ostali programi i projekti namijenjeni teže zapošljivim licima	Promjene broja teže zapošljivih lica uključenih u programe i projekte u odnosu na uporedni period	ZZZCG
1.2.7.	Pilot programi i programi za unapređenje mjera aktivne politike zapošljavanja potrebnih tržištu rada kao i programi namijenjeni većem uključivanju na tržište rada mladih, žena i dugoročno nezaposlenih lica	Broj uključenih lica u pilot projekte i programe	MRSS/ZZZCG
1.2.8.	Programi profesionalne orijentacije licima kojima su ove programske aktivnosti potrebne (programi profesionalne selekcije, karijerne orijentacije, razvijanja web platforme za karijernu orjenatciju i drugi programi)	Promjena broja lica obuhvaćenih aktivnostima profesionalne orijentacije u odnosu na prethodni period	ZZZCG
1.2.9.	Unapređenje nivoa povezanosti poslodavaca i nezaposlenih putem informacionog sistema i razvoja vidova neposredne komunikacije (informatičko povezivanje, posjete poslodavcima, sajmovi zapošljavanja, okrugli stolovi)	Povećanje broja poslodavaca koji koriste usluge ZZZCG, Povećanje broja posredovanja, Povećanje broja učešća ZZZCG na sajmovima zapošljavanja,	ZZZCG

		okruglim stolovima, prezentacijama	
1.2.10.	Oglašavanje slobodnih radnih mjesta	Broj oglašanih slobodnih radnih mjesta; Broj popunjenih slobodnih radnih mjesta	
1.2.11.	Posredovanje u zapošljavanju	Broj posredovanja u zapošljavanju; Broj popunjenih radnih mjesta posredstvom ZZZCG u poređenju sa ukupnim brojem traženih izvršilaca	
1.2.12.	Saradnja i razmjena podataka između ZZZCG i CSR prilikom sprovođenja individualnog plana aktivacije	Realizacija sporazuma o procesu socijalne aktivacije radno sposobnih korisnika MOP-a	ZZZCG/CSR
1.2.13.	Primjena Uredbe o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica	Broj zaposlenih lica primjenom Uredbe	MRSS, MF, ZZZCG, PU

Cilj 3: Obezbjedivanje veće zaposlenosti u nerazvijenim područjima Crne Gore

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
1.3.1.	Podsticanje razvoja preduzetništva putem kreditiranja, pod uslovima povoljnijim od tržišnih, onih biznis ideja koje u sebi sadrže	Broj odobrenih kredita: 80; Broj otvorenih novih radnih mjesta: 100	ZZZCG

	ново zapošljavanje sa posebnim akcentom na manje razvijena područja		
1.3.2.	Finanijska i savjetodavna podrška za one koji otpočinju posao, posebno na sjeveru Crne Gore, kako bi se promovisao agro turizam i drugi alternativni oblici ekonomske aktivnosti, kao što su zeleni poslovi	Broj dodijeljenih kredita; Broj odobrenih projekata	ME
1.3.3.	Sprovođenje obuka za preduzetnike i lica koja započinju biznis	Broj obučanih preduzetnika i lica koja započinju biznis	ZZZCG
1.3.4.	Organizovanje mentorstava za žene iz opštine Rožaja koje žele da započnu sopstveni biznis	Oko 15 žena će koristiti usluge mentora	UPCG

PRIORITET 2: Efikasno funkcionisanje tržišta rada

Cilj 1: Usaglašavanje sa evropskom regulativom politike zapošljavanja i socijalne politike

	MJERE / AKTIVNOSTI 2017	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
2.1.1.	Donošenje novog Zakona o radu	Donešen Zakon o radu	MRSS
2.1.2.	Donošene novog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	Donešen Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	MRSS
2.1.3.	Donošenje Zakona o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija	Donešen Zakona o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija	MRSS

2.1.4.	Predlog Odluke o utvrđivanju liste regulisanih profesija u Crnoj Gori	Donijeta Odluka o utvrđivanju liste regulisanih profesija u Crnoj Gori	MRSS
2.1.5.	Predlog Odluke o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2019. godinu	Donijeta Odluka o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2019. godinu	MRSS
2.1.6.	Poboljšanje efikasnosti procesa bipartitnog i tripartitnog socijalnog dijaloga kroz Platformu za zapošljavanje i socijalna pitanja“ (ESAP), u čiju realizaciju je uključen i Socijalni savjet Crne Gore.	Stručna procjena stanja (peer review) strukture, funkcioniranja i efektivnosti ekonomsko-socijalnih savjeta (ESV)	SS / MRSS / ILO
2.1.7.	Organizovanje 2 radionice ne temu jači socijalni dijalog u zemljama zapadnog Balkana	Uporedna analiza tržišta rada i radnog zakonodavstva pojedinih zemalja	UPCG
2.1.8.	Dalji razvoj kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za uključivanje u EURES mrežu	Organizacija sajмова zapošljavanja u inostranstvu Aktivnosti na zapošljavanju državljana CG u inostranstvu i zaštiti državljana CG pri zapošljavanju u inostranstvu Kadrovsko jačanje EURES odsjeka	ZZZCG

Cilj 2: Promovisanje fleksigurnosti i smanjivanje rigidnosti zakonodavne zaštite zaposlenja

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
2.2.1.	Promovisanje fleksibilnosti na tržištu rada kroz dalji razvoj agencija za ustupanje i agencija za zapošljavanje	Broj registrovanih agencija za ustupanje zaposlenih Broj registrovanih agencija za zapošljavanje	Agencije/ MRSS
2.2.2.	Unapređenje rada Socijalnog savjeta i socijalnog dijaloga kroz dalji razvoj kolektivnog pregovaranja	Broj mišljenja preporuka i zaključaka	Socijalni savjet
2.2.3.	Informisanje građana o novim zakonskim rješenjima koja se odnose na tržište rada	U kontinuitetu	MRSS/ ZZZCG/UP/Sin dikati

Cilj 3: Podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
2.3.1.	Sprovođenje aktivnosti Inspekcije rada u cilju prelaska iz neformalne u formalnu zaposlenost	Broj lica uvedenih u formalnu zaposlenost	UIP/Inspekcija rada
2.3.2.	Analiza i tematski pregled neformalnog zapošljavanja u Crnoj Gori kroz Platformu za zapošljavanje i socijalna pitanja“ (ESAP) Regionalnog savjeta za saradnju	Analiza i tematski pregled neformalnog zapošljavanja	MRSS/Inspekcij a rada / RCC

PRIORITET 3: Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada

Cilj 1: Promovisanje pristupa i učešća odraslih u cjeloživotnom učenju

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
3.1.1.	Organizovanje različitih aktivnosti (Manifestacija: "Dani obrazovanja odraslih" i dr.) u cilju promovisanja obrazovanja odraslih	Okrugli stolovi, predavanja i dr.	MP/CSO
3.1.2.	Podrška školama radi širenja mreže organizatora obrazovanja odraslih koji posjeduju licencu za realizaciju programa	Povećanje broja licenciranih organizatora obrazovanja za 10%	MP/ Organizatori obrazovanja odraslih
3.1.3.	Poboljšanje obrazovne ponude za različite ciljne grupe	Usvojeno najmanje deset modularizovanih obrazovnih programa	MP/CSO
3.1.4.	Sprovođenje programa karijerne orijentacije u stručnim školama	Program obuke završilo najmanje 100 nastavnika	MP/CSO/Zavod za školstvo
3.1.5.	Promovisanje stručnog obrazovanja orjentisanog prema potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima Crne Gore	Broj promotivnih aktivnosti kod različitih ciljnih grupa	CSO/MP,IC

Cilj 2: Unapređenje kvaliteta obrazovanja na svim nivoima i usaglašavanje sa potrebama tržišta rada

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
3.2.1.	Priprema standarda zanimanja, standard kvalifikacija i ispitnih kataloga	Urađeno najmanje 30 standarda zanimanja, 15	CSO/sektorske komisije, Savjet za

		standarda kvalifikacija	kvalifikacije
3.2.4.	Priprema programa obrazovanja za odrasle i ispitnih kataloga za sticanje stručnih kvalifikacija	Urađeno najmanje 10 posebnih programa i 10 ispitnih kataloga	CSO/sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije
3.2.5.	Priprema modularizovanih obrazovnih programa za nivoe II-V	Urađeno najmanje 15 modularizovanih programa za nivoe II-V	CSO/ Odbor za stručno obrazovanje, Nacionalni savjet za obrazovanje
3.2.6.	Prilagođavanje obrazovnih programa licima sa posebnim obrazovnim potrebama u cilju njihovog lakšeg uključivanja na tržište rada	Broj prilagođenih obrazovnih programa	CSO/MP
3.2.7.	Unapređenje preduzetničkih vještina učenika/polaznika u cilju njihovog samostalnog uključivanja na tržište rada po završetku školovanja	Broj realizovanih aktivnosti u cilju unapređenja preduzetničkih vještina učenika / polaznika	CSO / poslodavci

PRIORITET 4: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva

Cilj 1: Unapređenje socijalne inkluzije i sistema socijalne i dječje zaštite, u cilju bolje pokrivenosti i aktivacije ranjivih grupa

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
3.1.1.	Sprovođenje mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	Izrađeni i sprovedeni individualni planovi aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	MRSS/CSR/ZZZ/ socijalni partneri
3.1.2.	Razvoj usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou	Obuhvat uslugama socijalne i dječje	MRSS/Lokalne samouprave/Licen cirani pružaoci

		zaštite/broj korisnika/ca	usluga socijalne i dječje zaštite
3.1.3.	Sprovođenje mjera za veću uključenost u tržište rada korisnika novčane naknade za nezaposlena lica	Broj nezaposlenih lica korisnika novčane naknade uključenih u mjere	ZZZCG

Cilj 2: Integracija u obrazovanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
3.2.1.	Kreiranje programa aktivne politike zapošljavanja za lica sa invaliditetom	Minimum dva javna poziva za programe APZ-a. Uključeno 70 lica sa invaliditetom.	ZZZCG
3.2.2.	Aktivnosti u okviru komisije za profesionalnu rehabilitaciju	Izveštaji o radu komisije	ZZZCG
3.2.3.	Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom	450 lica uključeno u mjere i aktivnosti	ZZZCG/ poslodavci
3.2.4.	Finansiranje grant šema za podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom	Broj odobrenih projekata. Uključivanje 500 lica sa invaliditetom	ZZZCG
3.2.5.	Unapređenje zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz subvencionirano zapošljavanje lica sa invaliditetom	Broj lica uključeno u subvencionirano zapošljavanje	ZZZCG
3.2.6.	Podrška razvoja preduzetništva za lica sa invaliditetom	Broj odobrenih kredita	ZZZCG
3.2.7.	Priprema novog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom	Pripremljen tekst Zakona	MRSS/UNDP

Cilj 3: Uključivanje društveno ranjivih grupa na tržište rada

	MJERE / AKTIVNOSTI 2018	REZULTAT / INDIKATOR	Nosilac aktivnosti/ partnerska institucija
3.3.1.	Nastavak programa subvencionisanog zapošljavanja teže zapošljivih lica kroz Uredbu o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica	Broj zaposlenih u skladu sa Uredbom o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica	MRSS/ZZZCG/P U
3.3.2.	Realizacija programa obrazovanja, za sticanje stručne kvalifikacije za RE populaciju	Broj lica uključenih u programe	ZZZCG
3.3.3.	Realizacija programa javnih radova za RE populaciju	Broj lica uključeno u program	ZZZCG

DIO IV. Finansijski okvir za realizaciju aktivnosti Akcionog plana

Finansijski okvir za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu, definisan je u skladu sa Predlogom Zakona o budžetu Crne Gore za 2018. godinu po pojedinim institucijama. Sredstva su iskazana kod onih institucija za čije aktivnosti je opredijeljen i najveći obim sredstava, i to:

- ✓ Sredstva planirana kod ZZZCG11.100.000,00 €
- ✓ Sredstva opredijeljena kod Ministarstva ekonomije.....1.400.000,00 €
- ✓ Sredstva za sprovođenje Programa za stručno osposobljavanje.....8.000.000,00 €
- ✓ Ministarstva prosvjete –sredstva planirana Budžetom za redovne aktivnosti
- ✓ Ministarstva rada i socijalnog staranja - sredstva planirana Budžetom za redovne aktivnosti